

Sume og grønlandiseringen af populærmusik i Grønland

Af Andreas Otte, ph.d.

Januar 2015

Efter 2. verdenskrig vedblev Grønland rent politisk ved med at være et mere åbent land, end det havde været før krigen. Der var mange i Grønland som gerne så, at landet blev moderniseret, og en af de måder dette kunne ske på, var ved at knytte landet nærmere til Danmark.

Det var netop hvad der skete, da Grønland i 1953 ophørte med at være en dansk koloni, og i stedet blev et amt i Danmark. Det overordnede resultat blev, at grønlandsk sprog og kultur blev skubbet i baggrunden i denne periode, som ofte bliver betegnet som daniseringen. Mens store dele af Grønland blev ombygget til moderne bysamfund, med henblik på at give befolkningen lige muligheder med andre folk i det danske rige, blev der samtidig indført en ansættelseslov i Grønland i 1964 kaldet fødestedskriteriet. Dette betød at offentligt ansatte i Grønland, som var født i Danmark, fik bedre ansættelsesvilkår og løn end ansatte som var født i Grønland. I praksis resulterede dette i langt de fleste tilfælde i, at danskere fik mere i løn end grønlandere for det samme arbejde. Fødestedskriteriet viste helt håndgribeligt, at grønlanderne ikke havde opnået ligestilling med danskere under moderniseringen. Til gengæld var man ved at miste det grønlandske sprog og andre elementer af den grønlandske kultur, og i takt med at flere og flere i Grønland blev opmærksomme på dette, spirrede ønsket om mere selvstændighed og styrkelse af grønlandsk sprog og kultur frem. Mange grønlandere ønskede grønlandisering frem for danisering. Dette ønske blev officielt meddelt den danske regering i 1972 og en hjemmestyreordning trådte i kraft i 1979, men først i 1991 blev fødestedskriteriet endeligt ophævet.

I årene hvor hjemmestyretankerne svirrede blandt grønlandske unge, udgav bandet Sume (Hvor) deres debutalbum "Sumut" ("Hvorhen"). Året var 1973 og albummet blev produceret og udgivet i samarbejde med det danske forlag Demos, som var et socialistisk og antiimperialistisk forlag grundlagt i 1968 af De Danske Vietnam-komiteer. Sumes pladeselskab var altså et politisk pladeselskab, som var imod vestlige landes forsøg på at styre resten af verden. Demos interesse i at udgive Sumes musik opstod netop, fordi musikken kunne være et modsvar til Danmarks kolonisering af Grønland, og fordi der blev gjort brug af et lokalt sprog. Forlagets ideologiske grundlag var formentlig med til at forstærke disse budskaber i bandets materiale.

Sumes tekster var på grønlandsk, og de omhandlede primært grønlandske kulturelle emner, der optrådte som metaforer i forhold til ønsket om selvstændighed og kulturel vækkelse af befolkningen i Grønland. Sangteksterne var præget af tiden, hvor man følte daniseringen som en trussel mod grønlandernes identitet og befolkningens ret til at videreføre lokal kultur. Det er vigtigt at huske, for udtrykket var nogle gange barskt som f.eks. på albumcoveret til "Sumut", hvor et træsnit fra 1860 lavet af kunstneren Aron fra Kangeq viser sagnfiguren Qasapi, der netop har dræbt og hugget armen af en nordbo. Coveret til "Sumut" skal nok primært læses som en truende provokation mod danske interesser i Grønland.

Sumes musik fik en enorm indflydelse på den grønlandske populærmusik. Deres debutalbum var det første rockmusik med grønlandske tekster, som blev udgivet, og gruppens enorme popularitet i Grønland gjorde, at de fik stor betydning i forhold til at genindføre grønlandsk som et nuanceret og selvstændigt sprog. Fra Sume udgave deres debutalbum og helt frem til midten af 90'erne havde stort set alt populærmusik, der blev udgivet i Grønland, grønlandsk som sprog, og den grønlandske

Qasapi har netop dræbt nordbohøvdingen Uunngortoq (Træsnit fra 1860 af Aron fra Kangeq).

populærmusik var, og er stadigvæk, et vigtigt forum hvor man kan styrke og udvikle det grønlandske sprog. Denne tendens blev startet med Sumes debutalbum, som var banebrydende, fordi gruppen grønlandiserede international populærmusik.

Sume skabte først og fremmest en forbindelse mellem deres musik og et grønlandsk sted, gennem sangsprog og temaerne i deres tekster, men der var også andre elementer som kunne skabe en forbindelse mellem musikken og Grønland. Tekstfraser som "Aajai ja aai aajaa aa", en ordlyd uden nogen speciel mening, var at finde allerede på bandets debutalbum "Sumut". Fraser af denne type er meget brugt i trommesang og dans. Et andet lydæssigt element, som Sume var de første til at blande med rockmusik, var egentlig trommesang, som for første gang blev brugt i Sumes musik i 1976 på gruppens tredje album. Nummeret "Kalaaliuvunga" ("Jeg er grønlænder") indledes med en trommesang af nu afdøde Egon Sikivat, og lyden af trommesangen kan ind imellem høres bagved bandet efter, at Sume overtager lydbilledet med deres rockmusik. I slutningen af nummeret er det igen Egon Sikivats trommesang, der fylder lydbilledet, denne gang med bandmedlemmerne fra Sume på kor.

Helt frem til i dag er der mange forskellige musikudgivelser i Grønland, som gør brug af rammetrommen, og tekstfraser med lyden "Aajai ja aai..." optræder også på mange udgivelser. Disse elementer blandet med populærmusik bruges som metode til at skabe forbindelse mellem forskellige globale musikformer som f.eks. rock, pop og rap, og den noget mere lokale trommesang og dans, og elementerne er blevet et lydæssigt symbol på grønlandsk tilhørsforhold og grønlandsk identitet i populærmusik. Sume var altså de første som i større omfang gjorde brug af denne metode.

Sumes tredje album med nummeret "Kalaaliuvunga" var det første album som blev udgivet på pladeselskabet ULO. Sumes ene forsanger Malik Høegh og gruppens trommeslager Hjalmar Dahl, var blandt initiativtagerne til pladeselskabet sammen med produceren Karsten Sommer, som havde produceret gruppens første to album. ULO blev det første egentlige grønlandske pladeselskab og selskabet dominerede musikmarkedet i Grønland indtil starten af det nye årtusinde. Ud over at medlemmerne fra Sume havde en stor betydning i forhold til at grønlandisere populærmusikken i Grønland, spillede de altså også en stor rolle i forhold til at etablere en egentlig grønlandsk musikindustri, hvilket for alvor gjorde det muligt at indspille og udgive populærmusik i Grønland.